27/08/2019

Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής: “Να θυμάσαι το Όρος και να εργάζεσαι την ευχή!”

/ Αγιορείτικα

Αντώνιος – Αιμίλιος Ταχιάος, Σλαβολόγος

Η δεκαετία του 1950 ήταν εκείνη κατά την οποία άρχισε να διαγράφεται σαφώς μία περίοδος παρακμής στο Άγιον Όρος. Η παρακμή αυτή δεν αφορούσε τόσο στην ποιότητα και πνευματικότητα της αθωνικής μοναστικής ζωής, η οποία βεβαίως στα ιδιόρρυθμα μοναστήρια παρουσίαζε οπωσδήποτε μεγάλη πτώση, όσο στον αριθμό των μοναχών, που έρχονταν να εγκαταβιώσουν στον Αθω. Οι γέροντες μοναχοί πέθαιναν ο ένας μετά τον άλλο, και αυτοί που έρχονταν να τους αντικαταστήσουν ήσαν ελάχιστοι. Εκείνη ακριβώς την εποχή συνήψα και εγώ τη γνωριμία μου με το αγιώνυμον Όρος, μία γνωριμία που υπήρξε καθοριστική για τις καταβολές που κατατέθηκαν στην ψυχή μου και για τη θεώρηση της κοσμικής πραγματικότητας που μου δημιούργησε.

Ήταν Ιούλιος του 1951 όταν γνώρισα τον αείμνηστο π. Θεόκλητο Διονυσιάτη, με τον οποίο με συνέδεσαν πνευματικοί δεσμοί, οι οποίοι κράτησαν πάνω από πενήντα χρόνια. Αυτός, ο γεμάτος ζήλο και πνευματική φλόγα μοναχός, μέσα σε εκείνη την περίοδο της παρακμής με βοήθησε να εγκύψω στο αθέατο βάθος της αγιορειτικής ζωής, να ανακαλύψω εκείνο το επίπεδο, στο οποίο ζούσαν άγιες μορφές, εκείνες τις οποίες δεν τις συναντούσες να φλυαρούν στις αυλές των μοναστηριών, αλλά που σιωπηλές και αθέατες, ζούσαν στην αφάνεια, και γι’ αυτό ήταν απρόσιτες στους αμύητους. Ήταν οι Αγιορείτες της ησυχαστικής παράδοσης και της μυστικής ενατένισης των υπερκόσμιων πραγματικοτήτων. Πολλοί από αυτούς τους μοναχούς πέρασαν μία ολόκληρη ζωή αγιότητας στον Αθω και τερμάτισαν τη ζωή τους, χωρίς ποτέ ο κόσμος να καταλάβει τί άγιοι άνθρωποι κατοικούσαν στον άγιο εκείνο τόπο.

Προσπαθώντας να με βοηθήσει να ανακαλύψω εκείνη ακριβώς την αθέατη πλευρά για το μεγάλο πλήθος των προσκυνητών και επισκεπτών του Όρους, ο π. Θεόκλητος με οδήγησε σε δύο οσιακές μορφές της εποχής εκείνης, τον π. Αθανάσιο, προηγούμενο της Μονής Γρηγορίου, και τον π. Ιωσήφ τον Νεοσκητιώτη, τον ησυχαστή. Τον π. Ιωσήφ επισκέφθηκα με τον π. Θεόκλητο δύο φορές, το 1953 και το 1954. Προτού ακόμη πραγματοποιήσουμε την επίσκεψη, ο π. Θεόκλητος με ενημέρωσε: «Μήν περιμένεις να δείς αυτά που βλέπεις στα μοναστήρια. Εκεί που θα πάμε δεν υπάρχουν κειμήλια, χειρόγραφα και θησαυροί. Εκεί υπάρχει πνευματικότητα και ο θησαυρός που θα συναντήσεις είναι άυλος, είναι ο καρπός της αδιαλείπτου επικλήσεως του θείου Ονόματος». Αυτά και άλλα λόγια του π. Θεοκλήτου, που με προετοίμαζαν γι’ αυτή τη συνάντηση, μεγάλωναν τη νεανική μου ανυπομονησία και την απορία μου.

Τελικώς, κάποια μέρα, κατεβήκαμε στον αρσανά της Μονής Διονυσίου, επιβιβαστήκαμε στη βάρκα του μοναστηριού, και άρχισα να τραβάω κουπί με κατεύθυνση τη Νέα Σκήτη. Όταν φθάσαμε εκεί και έδεσα τη βάρκα, αρχίσαμε την

ανάβαση προς το κελλί. Σε λίγο φθάσαμε. Ήταν ένα φτωχό και απέριττο αγιορειτικό κτίσμα. Έξω στην αυλή βρισκόταν ένας νέος, σεμνός και πρόσχαρος μοναχός, ο οποίος και μας υποδέχθηκε. Ήταν ο π. Εφραίμ, ή το Εφραιμάκι, όπως με αγάπη τον αποκαλούσαν οι Αγιορείτες πατέρες. Αυτός μας οδήγησε μέσα στο κελλί. Μπήκαμε, και απέναντί μας είδα να κάθεται χαμηλά ο π. Ιωσήφ, κρατώντας ένα φθαρμένο από τη χρήση κομποσκοίνι. Είχε όψη ανθρώπου που υποφέρει και σιωπά. Αργότερα έμαθα ότι είχε μία σωματική πάθηση που τον ταλαιπωρούσε πολύ. Μου έκανε εντύπωση ότι φορούσε πάνω από το εσώρασο μία καλογερική ζώνη, η οποία κάτω από την πόρπη είχε ανεστραμμένη μία ξύλινη σφραγίδα, από αυτές που σφραγίζουν τα πρόσφορα, και η οποία πίεζε την κοιλιά του. Αμέσως κατάλαβα ότι ο άνθρωπος αυτός είχε ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας. Το πρόσωπό του ήταν εντελώς γαλήνιο. Ο π. Θεόκλητος με συνέστησε, και έσκυψα και του φίλησα το χέρι με σεβασμό. Με δέχθηκε με μία έκφραση γεμάτη καλωσύνη, που μου γλύκανε την ψυχή. Ήταν ένας αληθινός πνευματικός πατέρας. Γύρω ήρθαν και κάθησαν τα μέλη της αδελφότητας του κελλιού. Αυτούς που θυμάμαι ήταν οι πατέρες Χαράλαμπος, Αρσένιος, Ιωσήφ και Εφραίμ. Όλοι τους κοίταζαν τον γέροντα με σιγή, υποταγή, και θαυμασμό. Ήταν η στιγμή της ημέρας που οι αδελφοί ήταν όλοι συναγμένοι εκεί, γιατί στη συνέχεια θα αποσύρονταν στα γύρω κελλιά τους, για αυτοσυγκέντρωση και νοερά προσευχή. Επακολούθησε σιωπή, την οποία έσπασε ο πάντοτε ομιλητικός π. Θεόκλητος. Αυτός πήγαινε μάλλον τακτικά στον γέροντα για «εξαγορά λογισμών», να του ανοίξει δηλαδή την ψυχή του και να θέσει τους λογισμούς του υπό τον πνευματικό του έλεγχο. Αυτή δεν ήταν εξομολόγηση για εξαγορά των αμαρτημάτων, αλλά περισσότερο άσκηση στην πνευματική πειθαρχία και τη διάκριση. Ο γέροντας άρχισε να μιλάει σιγά, σαν να μην τον άκουε ακροατήριο. Μας μιλούσε για τη νοερά προσευχή και τους καρπούς που αυτή χαρίζει σ’ εκείνον που διαρκώς επικαλείται το Όνομα του Ιησού και νοιώθει ενωμένος μαζί Του. Τα λόγια του γέροντα δεν ήταν σελίδα ενός άψυχου βιβλίου, έβγαιναν μέσα από την προσωπική μυστική εμπειρία του άνθρώπου που έβλεπε το άκτιστο φως και γινόταν συμμέτοχος των ακτίστων ενεργειών του Θεού. Αυτό δημιουργούσε μία αίσθηση άμεσης γνησιότητας και, ακούοντάς τον, ένοιωθες να σε διαπερνά ένα ρίγος. Μιλούσε και όλοι μας γύρω, τα πνευματικά του τέκνα και εγώ ο νεαρός κοσμικός προσκυνητής, τον ακούαμε σιωπηλοί, διαπιστώνοντας, τουλάχιστον εγώ, την τεράστια απόσταση πνευματικότητας που με χώριζε από αυτόν τον εκλεκτό του Κυρίου άνθρωπο.

Στη δεύτερη επίσκεψη το 1954, και πάλι με τον π. Θεόκλητο και διά θαλάσσης, έτυχε να βρούμε εκεί τον π. Ηλία Μαστρογιαννόπουλο, τον οποίο τότε γνώρισα. Ένοιωσα μια εσωτερική χαρά γι’ αυτή τη συνάντηση. Είχα το 1951 εγκαταλείψει τη χριστιανική κίνηση που καθοδηγείτο από την αδελφότητα θεολόγων «Ζωή», με την οποία δεν συμφωνούσα πιά, και χάρηκα που είδα τον εκλεκτό αυτόν κληρικό

της να επισκέπτεται τον π. Ιωσήφ. Σκέφθηκα ότι ίσως ο γέροντας, μέσω του π. Ηλία, θα άνοιγε έναν καινούριο δρόμο στις προοπτικές αυτής της κατά τα άλλα αξιόλογης αδελφότητας. Εκείνο που έλειπε από την ευσέβεια των κοσμικών την εποχή εκείνη ήταν η άμεση ανάγκη επιστροφής στην αγιορειτική πνευματική παράδοση, και δυστυχώς οι θρησκευτικές κινήσεις δεν το καταλάβαιναν αυτό, αλλά επέμεναν σε σχήματα μιάς επιφανειακής ευσέβειας δυτικής προέλευσης. Ο π. Ιωσήφ εκπροσωπούσε κατά τον πιο γνήσιο τρόπο την αγιορειτκή ησυχαστική παράδοση, έτσι όπως την είχαν θεμελιώσει τον 14ο αιώνα στο Άγιον Όρος οι άγιοι Γρηγόριος Σιναΐτης και Γρηγόριος ο Παλαμάς, οι μύστες αυτοί της νοεράς προσευχής. Στη Μονή Διονυσίου, όπου πήγαινα συχνότατα και έμενα με την άδεια του ηγουμένου π. Γαβριήλ όχι πιά στο αρχονταρίκι αλλά σε κελλί, είχα διδαχθεί τον άγιο Ιωάννη της Κλίμακος, τον διδάσκαλο της κοινοβιακής ζωής, ενώ ακούοντας τον π. Ιωσήφ να μας μιλάει, μεταφερόμουν στο κλίμα της εποχής των μνημονευθέντων μεγάλων ησυχαστών διδασκάλων. Πέρασαν πολλά χρόνια για να αντιληφθώ ότι με κάποιους πατέρες, όπως ο γέροντας Ιωσήφ, είχαμε δεί να περνάει από δίπλα μας η αγιότητα και δεν είχαμε καταλάβει τότε τί δώρο μας είχε χαρίσει ο ευργέτης Ιησούς· νομίζαμε ότι ήταν φυσικό να είναι έτσι τα πράγματα. Τώρα που έχουν φύγει αυτοί οι πατέρες καταλάβαμε τί είχαμε και τί χάσαμε.

Όταν ήλθε η στιγμή να αναχωρήσουμε από το κελλί του π. Ιωσήφ, ζήτησα την ευλογία του γέροντος, γιατί τον επόμενο μήνα θα έφευγα στο Παρίσι για μεταπτυχιακές σπουδές. Του φίλησα το χέρι και μου είπε: «Να θυμάσαι το Όρος και να εργάζεσαι την ευχή». Φύγαμε σιωπηλοί. Η ευλογία του και η ευχή του μας ακολουθούσαν. Στα επόμενα χρόνια πολλές φορές μνημονεύσαμε με τον π. Θεόκλητο τον π. Ιωσήφ, γιατί αυτός ήταν ένα σημείο αναφοράς για την αγιορειτική πραγματικότητα, όχι μόνο του καιρού του, αλλά όλων των εποχών. Όσα χρόνια και αν έχουν περάσει ο π. Ιωσήφ, δεν έφυγε ποτέ από τη σκέψη μου. Πολλές φορές σκεπτόμουν ότι από αυτόν τον κόσμο πέρασαν πολλοί άγιοι, τους οποίους θα θέλαμε να αξιωθούμε να συναντήσουμε στη μετά θάνατο ζωή, αλλά δεν τους έχουμε γνωρίσει ποτέ. Αυτόν τον όσιο, ο οποίος ήταν ο π. Ιωσήφ, τον γνωρίσαμε, και ζήσαμε την σωματική του παρουσία, ακούσαμε ζωντανή τη διδαχή του καθώς νοιώσαμε και να διαπερνά την ψυχή μας η πνευματική του δύναμη. Αυτόν επιθυμούμε να μας αξιώσει ο Κύριος να τον συναντήσουμε και πάλι και να ακούσουμε τον λόγο του περί πνευματικής οικοδομής.

ΠΗΓΗ:https://www.pemptousia.gr

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑΣ: Πρόκειται για εισήγηση, η οποία βρίσκεται στα Πρακτικά των Διορθοδόξων Επιστημονικών Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού, τα οποία πραγματοποιήθηκαν προς τιμή του μακαριστού Γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστού. (βλέπε σχετικά εδώ)